

1346
10/15

ДОКЛАД

за първо гласуване на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за семейните помощи за деца, № 954-01-40, внесен от Корнелия Петрова Нинова и група народни представители на 13.06.2019 г.

Комисията по труда, социалната и демографската политика на редовно заседание, проведено на 3 юли 2019 г., разгледа и обсъди на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за семейните помощи за деца, , внесен от Корнелия Петрова Нинова и група народни представители.

На заседанието присъстваха Бисер Петков, министър на труда и социалната политика, Деница Сачева, заместник министър на образованието и науката, д-р Елеонора Лилова, председател на Държавната агенция за закрила на детето, Теодора Иванова, главен секретар и Ваня Кирилова, държавен експерт в Държавната агенция за закрила на детето, Мая Василева, заместник изпълнителен директор и Диана Петрова, началник отдел в Агенцията за социално подпомагане и др.

Законопроектът беше представен от народният представител Георги Гъоков. Основната цел, която си поставят вносителите на законопроекта е с предлаганите промени в Закона за семейни помощи за деца да се предоставя еднократна помощ за всяко второ и трето дете, в размер на 10 минимални работни заплати, на родители, които са осигурени минимум 24 месеца преди раждането.

Освен това, вносителите предлагат и помощта за началото на учебната година за деца от семейства с ниски доходи да се разшири не само за първи клас, както е сега, но и за деца от втори, трети и четвърти клас. Вносителите изхождат от разбирането, че това е възрастта, в която децата бързо растат и най- малкото, с което може държавата да им помогне е осигуряването на необходимите средства за облекло и обувки за началото на учебната година. За учебната 2018/2019 година тази еднократна помощ е 250 лв. Допълнителните средства необходими за тези мерки ще са около 90 млн.лв.

Вносителите на законопроекта са мотивирани от следните обстоятелства:

Бедността и социалното разслоение на българското общество нарастват. Хората, които получават доходи под необходимите за нормален живот спрямо средните български стандарти достигнаха 71 %. В риск от бедност или социално изключване живеят 41 % от българските деца (510 хил.).

Отношението между доходите на 20-те процента най-бедни и 20-те процента най-богати нараства от 6,5 % през 2011 г. на 6,6 % през 2013 г. и на 7,7 % през 2018 г. България е сред страните в ЕС с най-голямо финансово разслоение на населението, което вместо да намалява, се увеличава. Делът на работещите бедни достига 10 % (7,2 % през 2013 г.). Хората на минимална заплата са 470 хил. - 21% от наетите. С доходи под границата на бедността, която за 2019 г. е 348 лв., живеят над 24 % от населението.

Съгласно последните данни на Евростат България еднолично оглавява негативната класация за най-високи неравенства в ЕС, измерени чрез коефициента на Джини. И тази негативна тенденция се задълбочава.

Цените на основните стоки и услуги, потребявани от обикновените българи, нарастват с по-високи темпове от ръста на доходите. Издръжката на живот става все по-трудна. Близо 2/3 от разходите са за храна, отопление, осветление, транспорт, от което следва, че всяко ново увеличение поставя пред сериозно изпитание значителна част от българските домакинства, независимо, че има някакъв ръст на доходите.

Населението на България се топи и застарява. През 2018 г. населението на страната намалява с нови 49 995 души.

С всяка измината година броят на живородените деца трайно намалява. През 2018 г. в страната са регистрирани 62 197 живородени деца. В сравнение с предходната година броят на живородените намалява с 1 758 деца, или с 2.7%. Тази ужасяваща статистика изисква спешни, засилени и конкретни мерки за стимулиране на отговорното родителство, подпомагането на деца от семействата с ниски доходи и осигуряване на поне минимални условия за посещаване на училище.

Към законопроекта е приложена Предварителна оценка на въздействието на законопроекта. В нея се посочва, че подпомагането на деца за началото на учебната година ще обхване допълнително около 120 хиляди деца от втори, трети и четвърти клас.

Относно разходите вносителите посочват, че за предложените мерки в законопроекта ще са необходими около 90 милиона лева. Тези средства могат да бъдат осигурени в рамките на преизпълнението на бюджета и наличните резерви, без да се променя Закона за държавния бюджет.

В Комисията бяха получени становищата на Министерството на труда и социалната политика, Министерството на финансите, Министерство на образованието и науката, Националния осигурителен институт, Държавната агенция за закрила на детето, Агенцията за социално подпомагане, Асоциацията на индустриалния капитал в България и неправителствената организация „Национална мрежа за децата“, както и Протокол от проведено на 25 юни 2019 г. редовно заседание на постоянната Комисия по доходи и жизнено равнище към Националния съвет за тристранно сътрудничество.

Министър Бисер Петков защити становището на Министерството на труда и социалната политика, като подчерта, че по отношение на предложението за промяна

при предоставяне на еднократната помощ при раждане на второ и трето дете, следва да се има предвид, че семейните помощи не се дължат само на осигурените лица, а на всички български граждани, които отговарят на условията, установени в Закона за семейни помощи за деца. Семейните помощи за деца се финансират изцяло със средства от държавния бюджет и нямат характер на осигурителни обезщетения по смисъла на Кодекса за социално осигуряване. Конкретно еднократната помощ при раждане на дете по реда на чл. 6 от ЗСПД е право на всички майки при раждане на живо дете и се отпуска без доходен тест. Поставянето на условие за наличие на осигуряване за 24 месеца преди раждането, за да се получи по-висок размер на еднократната помощ при раждане на второ и трето дете, е пряка дискриминация не само по отношение на самите родители, но и по отношение на техните деца.

Във връзка с посочения от вносителите мотив за предложенията с оглед подпомагането на деца от семейства с ниски доходи, не става ясно защо именно неосигурените родители се изключват от по-високия размер на помощта. Така както е предложен по-високия размер на помощта само за осигурени родители се налага извода, че вносителите считат, че неосигурените родители разполагат с по-високи доходи от осигурените, които получават и съответните обезщетения за майчинство по реда на КСО.

По отношение на второто предложение от законопроекта, следва да се има предвид целта на еднократната помощ за деца, записани в първи клас, а именно да се подкрепи семейството, когато детето за първи път постъпва в училище и започва нов етап от своето развитие, поради което семейството за първи път има разходи за ученик - за тетрадки, училищни пособия и др. С оглед избора на целевата група, на предложението за новата помощ - децата от II-IV клас, следва да се отбележи, че най-голям е дялът на учениците, отпадащи от училище в прогимназиалния и гимназиалния етап на образование, а не на учениците до IV клас. Това показва, че предложението и мотивите на вносителите не отговарят на реалните данни.

Наред с тези и други аргументи от МТСП смятат, че финансовото стимулиране не може да бъде водеща мярка за насърчаване на раждаемостта и за задържане на децата в училище. Стимулирането на раждаемостта се нуждае от комплексен подход и интегрирана система от междусекторни мерки, които да доведат до сигурността, необходима на семействата при вземане на решение относно отглеждането на повече деца.

От МТСП не подкрепят законопроекта.

От Министерството на финансите също не подкрепят законопроекта, като основните им аргументи са свързани с промяната на държавния бюджет и липсата на финансова обезпеченост на предложения, като и в противоречието на законопроекта със закона за публичните финанси.

Заместник министър Деница Сачева представи основните мотиви, с които Министерството на образованието и науката отхвърля законопроекта. На първо място

тя посочи, че правото на образование е гарантирано в Конституцията и съответно основното и средното образование в държавните и общински училища е безплатно. В момента държавата насърчава както финансирането на училищата, в които има деца от уязвими групи с допълнителни финансови ресурси, така и за първи път има безпрецедентна координация на институциите по отношение подкрепа на семействата на деца, които са от уязвими групи. С изграждането на почти 1100 екипа в цялата страна от учители, социални работници, лекари, полицаи и общински служители, почти 40 хиляди деца са върнати в клас. Направено синхронизиране със социалното законодателство, така че да се обвърже ходенето на училище с получаването на помощи, включително да се облекчи режимът за получаване на помощи в натура. Най-големият риск от отпадане от образователната система се отбелязва след VII клас, а в класовете от I до IV клас почти няма отпаднали ученици. Ако има разлики в записването, те повечето се дължат на това, че децата пътуват в чужбина.

От Националният осигурителен институт имат отношение към законопроекта в частта му на предлаганата нова алинея 3 на член 6. В становището се настоява да бъде прецизиран израз „осигурени лица“, като се уточни за кои осигурителни рискове следва да са осигурени те, за да се възползват от помощта на алинея 1, във връзка с предлаганата нова алинея 3 на член 6 от законопроекта.

В становището на Държавната агенция за закрила на детето се посочва, че агенцията не подкрепя законопроекта и привеждат аргументи за това по всички параграфи на законопроекта.

Агенцията за социално подпомагане не подкрепя законопроекта с обстойно разписани аргументи по всички негови параграфи.

Асоциацията на индустриалния капитал в България се въздържа от подкрепа, както поради принципни съображения, така и от съображения по същество.

Национална мрежа за децата оценява положително иницирането на промяна в Закона за семейни помощи за деца в посока разширяване на възможността за покриване на част от разходите в началото на учебната година за семейства с ниски доходи, която да е насочена и към деца от по-горен клас, както и за повишаване на еднократната помощ за раждане на второ и трето дете. В същото време отправят конкретно предложение за разширяване на обхвата на децата и семействата, които биха имали възможността да се ползват от предложената промяна, с обхващане на децата в градинска и задължителна предучилищна възраст. За това предложение са направени съответните мотиви.

От Протокола на заседанието на Комисията по доходи и жизнено равнище към НСТС е видно, че обсъждането на законопроекта е било задълбочено. Посочено е, че еднократната помощ при раждане на дете е право на всяка майка, родила живо дете и помощта не е обвързана с трудовия или осигурителния статус на майката. Семейните помощи се финансират само от държавния бюджет и нямат характер на осигурителни обезщетения по смисъла на Кодекса за социално осигуряване.

Единствено от КТ „Подкрепа“ са подкрепили законопроекта по отношение на §1 и се въздържат от подкрепа на предложението по §2 относно размера на еднократната помощ при раждане на второ и трето дете. Въздържане от подкрепа на законопроекта са изразили представителите на БТПП, ССИ и АИКБ. Тези организации са изразили готовност да участват активно в разработването на политики в подкрепа на семействата, но мерките трябва да бъдат комплексни.

След направеното обсъждане членовете на Комисията не са подкрепили единодушно законопроекта и той ще бъде обсъден на заседание на Националния съвет за тристранно сътрудничество.

В проведената дискусия взеха участие народните представители Клавдия Ганчева, Светлана Ангелова, Калин Поповски, Хасан Адемов, Надя Клисурска, Георги Гьоков и Виолета Желева.

Клавдия Ганчева отбеляза, че от мотивите по първото предложение за предоставяне на еднократна помощ за учениците от II, III и IV клас, не е ясно защо е избрана тази целева група. Според нея съществува явно противопоставяне между учениците от I до IV клас и на тези от V до XII клас. В действителност всички семейства подготвят своите ученици и се нуждаят от необходимите средства от I до XII клас. Това не е основателна причина само тази целева група да бъде подбрана. За тази мярка са необходими според Министерството на финансите 30 млн.лв. годишно, които не са заложили в Програмата за подпомагане на семейства с деца.

По второто предложение от законопроекта има пряка дискриминация по отношение на родителите, които са осигурени в предходните 24 месеца, за които се предлага по-високата помощ и тези, които не са осигурени. За тази мярка според Министерството на финансите са необходими 125 млн.лв. годишно, които не са заложили в бюджета.

В отговор народният представител от групата на вносителите на законопроекта Надя Клисурска посочи, че вносителите са се водили от възможността на държавата да осигури необходимия финансов ресурс. Вносителите нямат нищо против да се дискутира и възможността за въвеждане на други механизми, които да подпомогнат повече нуждаещи се деца на България.

Светлана Ангелова изрази позиция, че няма как чрез социално подпомагане да се решат проблемите с бедността и ранното отпадане на децата от системата на образованието. Социалното подпомагане не може да бъде основен инструмент за борба с бедността и по-пълното обхващане на децата в образователната система. Освен това тя смята, че вносителите са объркали принципите на социалното подпомагане с тези на социалното осигуряването. Осигуряването дава права на осигурените родители, а социалното подпомагане е право на всеки един български гражданин.

Хасан Адемов изрази притеснението си, че законопроектът, написан по този начин внася етнически привкус. Ако вносителите са имали намерение да се подпомагат

бедните граждани, то би трябвало да стане през Закона за социалното подпомагане. Според д-р Адемов има разминаване между целта на законопроекта и разписаните текстове.

Д-р Калин Поповски коментира, че за реализирането на законопроекта са необходими около 100 милиона лв., които ще наложат и актуализация на бюджета в средата на бюджетна година и че проблемите на социалната изключване и бедността не могат да се решават със законодателни инициативи на парче.

В отговор Георги Гьоков заяви, че наистина става дума за актуализация на държавния бюджет. Но ако се очертае воля за подкрепа на законопроекта, той може да бъде приет, защото сега върви бюджетната процедура за следващата година. Що се отнася до това дали законопроектът съдържа дискриминационни елементи, господин Гьоков отхвърля такова твърдение, с убеждението, че законопроектът насърчава единствено и само отговорното родителство.

Виолета Желева заяви, че не е съгласна с упреците, че вносителите са се водили само от мотивите за финансово стимулиране. Тя разви разбирането си че за една добра социална политика е нужна и социална подкрепа, и финансова подкрепа, нужни са и други механизми.

В дискусиата се включи Ваня Григорова, съветник на Президента на КТ „Подкрепа“, която заяви, че от организацията подкрепят първата част от законопроекта, която е за помощ на учениците до IV клас. Тя смята, че такава помощ трябва да има и за предучилищното образование, а първа стъпка би трябвало да бъде отпадането на таксата за посещаване на детска градина за предучилищно образование. По отношение на второто предложение, неподкрепено от КТ „Подкрепа“, Григорова заяви, че го намират за необяснимо, популистко, защото няма никаква връзка между подпомагането, помощите и социалното осигуряване.

След приключване на обсъждането и проведеното гласуване с резултати: 7 гласа „за“, без гласове „против“ и 11 гласа „въздържал се“,

Комисията по труда, социалната и демографската политика прие следното становище:

Предлага на Народното събрание да не подкрепи на първо гласуване Законопроект за изменение и допълнение на Закона за семейните помощи за деца, № 954-01-40, внесен от Корнелия Петрова Нинова и група народни представители на 13.06.2019 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на КТСДП:

Д-Р ХАСАН АДЕМОВ